

Η Ψηφιοποίηση της Ελληνικής Δικαιοσύνης Υπό το Πρίσμα της Τεχνητής Νοημοσύνης

7 Φεβρουαρίου, 2025 8 Minutes Άρθρα

Γράφει η Καλλιόπη Τερζίδου*

Η ψηφιοποίηση των δικαστηρίων σε επίπεδο διοίκησης και υπηρεσιών δεν ευδοκίμησε νωρίς στην Ελλάδα λόγω έλλειψης συστηματικού σχεδιασμού και καταφυγής σε πρόχειρες και πρόσκαιρες λύσεις για την επίλυση προβλημάτων [1]. Πλέον, οι δικηγόροι μπορούν να πραγματοποιούν μια σειρά διαδικασιών ηλεκτρονικά, όπως της αναζήτησης της πορείας πολιτικών υποθέσεων και των πινακίων της πολιτικής διαδικασίας, μέσω της Πύλης Ψηφιακών Υπηρεσιών Δικαστηρίων και Εισαγγελιών – ΟΣΔΔΥ (solon.gov.gr). Οι πολίτες έχουν πρόσβαση στις ίδιες ηλεκτρονικές υπηρεσίες με τους δικηγόρους (με εξαίρεση την κατάθεση εγγράφων), στην ψηφιακή επίδοση εγγράφων (Ν. 4937/2022) και στην υπηρεσία τηλεδιασκέψεων για Πολιτικά, Ποινικά και Διοικητικά Δικαστήρια, μεταξύ άλλων.

Οι πρωτοβουλίες αυτές για την ψηφιοποίηση των δικαστικών υπηρεσιών είναι σημαντικές αλλά δεν είναι πάντα αποτελεσματικές. Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων [2], τα ποσοστά χρήσης των πλατφορμών του ΟΣΔΔΥ εμφανίστηκαν αρχικά χαμηλά σε σχέση με την προτίμηση των πολιτών στη δια ζώσης εξυπηρέτησή τους. Περαιτέρω, η νομολογία δεν είναι εξίσου προσβάσιμη στο ευρύ κοινό όπως στους δικηγόρους, αφού δε βρίσκεται συγκεντρωμένη σε ένα περιορισμένο αριθμό ιστοσελίδων. Έτσι ο πολίτης αναγκάζεται να επισκέπτεται την ιστοσελίδα του δικαστηρίου για το οποίο ενδιαφέρεται, με κίνδυνο να μην βρει αυτό που ψάχνει. Αυτό συμβαίνει καθώς πολλές φορές τα δικαστήρια δεν δημοσιοποιούν όλες τις αποφάσεις, για παράδειγμα λόγω μη ανωνυμοποίησης των αποφάσεων, εμπλοκής ανηλίκων στην υπόθεση, εφαρμογής

συστήματος προτεραιοποίησης αποφάσεων προς δημοσιοποίηση, ή και αναποτελεσματικής διοίκησης των δικαστηρίων.

Για την αντιμετώπιση αυτών των περιορισμών, η Διαρκής Επιστημονική Επιτροπή του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) διερευνά τις πιθανές εφαρμογές συστημάτων ΤΝ στα δικαστήρια, καθώς η ΤΝ υπόσχεται την αποτελεσματικότερη αυτοματοποίηση διαδικασιών και την αμεσότερη αλληλεπίδραση των συστημάτων με τους χρήστες. Η Επιτροπή υποβάλλει προτάσεις για νομοθετικές μεταρρυθμίσεις σχετικά με την εισαγωγή συστημάτων ΤΝ στα δικαστήρια και με την καθιέρωση δικλείδων ασφαλείας των δικαιωμάτων των πολιτών.

Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες της Διαρκούς Επιτροπής, δεν σχεδιάζεται ή εφαρμόζεται κάποιο σύστημα ΤΝ 'υψηλού κινδύνου' στα ελληνικά δικαστήρια, δηλαδή κάποιο σύστημα που μπορεί να επηρεάσει τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τις ατομικές ελευθερίες, όπως το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη [3]. Μόνη εξαίρεση μπορεί να θεωρηθεί το σχέδιο υλοποίησης συστήματος ΤΝ για τον εντοπισμό από τους ελεγκτές του Ελεγκτικού Συνεδρίου πιθανών παρατυπιών στην καταβολή δαπανών ή στην είσπραξη εσόδων του ελεγχόμενου φορέα [4]. Το εν λόγω σύστημα ΤΝ θα επιτρέπει στους ελεγκτές να επικεντρώνονται στις υποθέσεις εκείνες που παρουσιάζουν μεγάλη πιθανότητα παρατυπίας στη λειτουργία των συστημάτων οικονομικής διαχείρισης των ελεγχόμενων φορέων. Στο βαθμό που το συγκεκριμένο σύστημα ελέγχει κάποια πραγματικά περιστατικά έναντι μιας νομικής βάσης και διεξάγει συμπεράσματα για πιθανές παρατυπίες, μπορεί να θεωρηθεί ως σύστημα υψηλού κινδύνου σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙΙ, παράγραφος 8 του Κανονισμού για την ΤΝ. Ουσιαστικά, ο υψηλός κίνδυνος συνίσταται στην υποκατάσταση από το σύστημα ΤΝ της κρίσης των ελεγκτών ως προς την πιθανότητα ή μη παρατυπίας, ώστε να περιορίζεται η ανθρώπινη παρέμβαση και εποπτεία της λειτουργίας του συστήματος. Έτσι, πρέπει να εφαρμόζονται οι δικλείδες ασφαλείας για την ορθή εκπαίδευση και λειτουργία των συστημάτων ΤΝ κατά τα Άρθρα 8-15 του Κανονισμού.

Σε κάθε περίπτωση, η Διαρκής Επιτροπή τείνει στην ενσωμάτωση συστημάτων ΤΝ για την υποστήριξη 'αμιγώς βοηθητικών διοικητικών δραστηριοτήτων,' όπως τις χαρακτηρίζει ο Κανονισμός στο Προοίμιο 61. Αυτό διαφαίνεται από τα προβλεπόμενα σχέδια ενσωμάτωσης συστημάτων ΤΝ για σκοπούς όπως η ανωνυμοποίηση των δικαστικών αποφάσεων και ο έλεγχος της αναφοράς του δικηγόρου ως «Παραστάς» στη δικαστική απόφαση ώστε να του δίνεται πρόσβαση σε δικαστικά έγγραφα [5]. Το κοινό στοιχείο αυτών των συστημάτων είναι η επεξεργασία δικαστικών εγγράφων και η (περιορισμένη) αυτοματοποίηση διοικητικών δραστηριοτήτων με στόχο την υποστήριξη των δικαστικών υπαλλήλων και την επιτάχυνση της δίκης.

Ωστόσο, ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την επιτυχή ενσωμάτωση συστημάτων ΤΝ στη διοίκηση των δικαστηρίων είναι η εφαρμογή διαφορετικών αλγοριθμικών συστημάτων ή και πρακτικών ανά δικαστήριο. Για παράδειγμα, η διαφορετικοί τρόποι σύνταξης των δικαστικών αποφάσεων ανά δικαστήριο ενδέχεται να μπερδεύουν το αλγοριθμικό σύστημα, καθώς έχει εκπαιδευτεί να επεξεργάζεται ένα συγκεκριμένο μοτίβο αποφάσεων ώστε να μη

δύναται να λειτουργήσει σε διαφορετικό πλαίσιο. Ένας ακόμη κίνδυνος για την επιτυχή ενσωμάτωση συστημάτων ΤΝ είναι η έλλειψη μηχανογραφημένων εγγράφων τα οποία το αλγοριθμικό σύστημα μπορεί να επεξεργαστεί για να εκπαιδευτεί και να λειτουργήσει αποτελεσματικά. Έτσι, συχνά ένας ή μερικοί δικαστικοί υπάλληλοι αναλαμβάνουν κατά χειρωνακτικό τρόπο (χωρίς την υποστήριξη ψηφιακών μέσων) την επεξεργασία εγγράφων, όπως οι δικαστικές αποφάσεις, για την εκτέλεση διοικητικών δραστηριοτήτων, όπως η ανωνυμοποίηση των αποφάσεων, υποβαθμίζοντας έτσι την αποτελεσματικότητα και την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών.

Μελλοντικές πρωτοβουλίες ενσωμάτωσης συστημάτων ΤΝ στη διοίκηση των δικαστηρίων πρέπει να ελέγχονται για την ύπαρξη υψηλού κινδύνου, κυρίως όσον αφορά το δικαίωμα των πολιτών στη δίκαιη δίκη. Γι' αυτόν το λόγο, οι υπεύθυνοι φορείς στον τομέα της δικαιοσύνης πρέπει να διενεργούν εκτιμήσεις αντικτύπου σε τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να εκτιμώνται οι πιθανοί κίνδυνοι που ενέχουν τα επιμέρους συστήματα ΤΝ για τα δικαιώματα των πολιτών, να αποτιμώνται οι επιπτώσεις της πραγματοποίησης τέτοιων κινδύνων, και να προβλέπονται μέτρα αντιμετώπισης τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η επέμβαση προγραμματιστών θα είναι αρκετή για την επίλυση λειτουργικών ζητημάτων. Ωστόσο, η λειτουργία συστημάτων ΤΝ πρέπει να αντιμετωπίζεται ολιστικά, ώστε όχι μόνο οι προγραμματιστές αλλά και οι υπεύθυνοι φορείς και οι χρήστες των συστημάτων να συμμετέχουν στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στην αξιολόγηση της λειτουργίας τους στα δικαστήρια. Μόνο μέσω ενός αποτελεσματικού και ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων μπορεί να επιτευχθεί μια ομαλή και ασφαλής ενσωμάτωση συστημάτων ΤΝ στη δικαιοσύνη, με τελικό αποδέκτη των ωφελειών τους τους πολίτες.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να παρέχεται συνδρομή στους χρήστες των συστημάτων ΤΝ, ώστε να εφοδιάζονται με ψηφιακές δεξιότητες για την ανεμπόδιστη χρήση των συστημάτων που αφορούν είτε τη διοίκηση των δικαστηρίων είτε τις δικαστικές υπηρεσίες. Η διαλειτουργικότητα των ψηφιακών πλατφορμών και μητρώων (ως τώρα περιορισμένη μέσω gov.gr και TAXISNET) διευκολύνει περαιτέρω την πρόσβαση των χρηστών με ένα κλικ στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες και την ταυτόχρονη ενημέρωση μιας υπόθεσης με κάθε καινούρια ενέργεια, ωθώντας τους χρήστες να προτιμούν την ηλεκτρονική έναντι της φυσικής οδού.

** Η Καλλιόπη Τερζίδου είναι Υποψήφια Διδάκτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Λουξεμβούργου. Η έρευνα της υποστηρίζεται από το Fonds National de la Recherche (PRIDE 19/14268506).*

[1] Θ. Φορτσάκης, Συμβολή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης, Νομική Βιβλιοθήκη, Μάιος 2015, 233-234.

[2] Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, **Η Ελληνική Δικαιοσύνη το 2040**, Οκτώβριος 2021, 22-25.

[3] **Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης

Ιουνίου 2024, για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη.

[4] Διαρκής Επιστημονική Επιτροπή Του ΥΔ Για Την Τεχνητή Νοημοσύνη, **Πρακτικό συνεδρίασης 28 Μαΐου 2024**, 21.

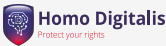
[5] Δρ. Ηλίας Λυμπερόπουλος, **Εφαρμογές NLP-AI Πρωτοδικείου Αθηνών**.

- AI ACT
- ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
- ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ
- ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ

< Prev

Next >

Ποιοί είμαστε
Ποιοι μας
στηρίζουν
Νέα
Γίνε μέλος
Επικοινωνία

Homo Digitalis

Παράλου 12,
11854,
Αθήνα –
Ρουφ, Αττική,
Ελλάδα
info@homodigitalis.gr

Πολιτική
απορρήτου
Όροι &
Προϋποθέσεις
χρήσης της
ιστοσελίδας

